

Sygn. akt V U 537/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 czerwca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Stanisław Pilarczyk

Protokolant: st.sekr.sądowy Alina Kędzia

po rozpoznaniu w dniu 29 czerwca 2021 r. w Kaliszu

odwołania D. H.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 23 kwietnia 2021 r. Nr (...)

w sprawie D. H.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wysokość świadczenia

Oddala odwołanie

SSO Stanisław Pilarczyk

VU 537/21

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 23 kwietnia 2020 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O. przyznał odwołującej D. H. od dnia 10 kwietnia 2021 roku, czyli od osiągnięcia wieku emerytalnego, emeryturę w kwocie 227,18 zł oraz okresową emeryturę kapitałową w wysokości 70,02 zł. Emerytury odwołującej organ rentowy nie podwyższył do wysokości minimalnej emerytury, gdyż odwołująca, zamiast wymaganych 20 lat, udowodniła jedynie 10 lat, 6 miesięcy i 9 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Odwołanie od powyższych decyzji wniosła D. H. podnosząc w odwołaniu, iż jej emerytura jest bardzo niska.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Sąd poczynił następujące ustalenia faktyczne

Odwołująca D. H. urodziła się (...).

W dniu 9 marca 2021 roku złożyła wniosek o przyznanie prawa do emerytury. Udowodniła ona 10 lat, 6 miesięcy i 9 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Decyzją z dnia 23 kwietnia 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., przyznał odwołującej prawo do emerytury. Obliczając wysokość świadczenia organ rentowy ustalił, iż kwota składek zewidencjonowanych na koncie

z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 37 326,99 zł, kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 18 945,16 zł, średnie trwanie życia wynosi 247,77 miesięcy, a wyliczona emerytura wyniosła 227,18 zł.

(dowód – decyzja organu rentowego z dnia 23 kwietnia 2021 roku – akta emerytalne; świadectwo pracy odwołującej z Zakładu (...) w W., Filia P.; świadectwo pracy z okresu zatrudnienia u D. J. prowadzącego firmę (...) w B.; wyliczenie okresów składkowych i nieskładkowych odwołującej – akta emerytalne)

Również decyzją z dnia 23 kwietnia 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O., ustalił dla odwołującej prawo do okresowej emerytury kapitałowej w wysokości 70,02 zł. Ustalając wysokość okresowej emerytury kapitałowej organ rentowy przyjął, iż wysokość emerytury kapitałowej stanowi iloraz kwoty środków z uwzględnieniem ich waloryzacji zaewidencjonowanych na subkoncie, ustalonych na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przyznano odwołującej okresową emeryturę kapitałową, to jest 17 344,23, i średnia dalszego trwania życia dla osób w wieku równym przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, to jest w wieku 60 lat, to jest 247,70 miesiąca.

(dowód – decyzja organu rentowego – akta emerytalne)

Wcześniej decyzją z dnia 16 marca 2021 roku organ rentowy obliczył wysokość kapitału początkowego odwołującej na dzień 1 stycznia 1999 roku w wysokości 3 964,73 zł, a podstawa wymiaru kapitału początkowego wyniosła 31,87 zł.

(dowód – decyzja organu rentowego z dnia 16 marca 2021 roku – akta kapitału początkowego)

Sąd zważył co następuje

Odwołanie D. H. podlegało oddaleniu.

W myśl art. 26 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 53 z późn. zm.) emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183.

Z kolei podstawę obliczenia tej emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185.

Zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

Kapitał początkowy stanowi równowartość kwoty obliczonej według zasad określonych w art. 174 pomnożonej przez wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustalone zgodnie z art. 26 ust. 3 dla osób w wieku 62 lat (art. 173 ust. 2).

Wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy, tj. na dzień 1 stycznia 1999 roku (ust. 3).

Kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12 (art. 174 ust. 1 ww. ustawy).

Zgodnie z treścią art. 174 ust. 2 ww. ustawy przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy:

1. okresy składkowe, o których mowa w art. 6,
2. okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5,
3. okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 1-4 i 6-12, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Zgodnie natomiast z treścią ust. 3. ww. artykułu powoływanej ustawy, podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust. 1 i 3 oraz art. 18, z tym że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu przed dniem 1 stycznia 1999 roku.

Natomiast ust. 7 art. 174 stanowi, że do obliczenia kapitału początkowego przyjmuje się kwotę bazową wynoszącą 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w II kwartale kalendarzowym 1998 roku.

Ustęp 8 analizowanego przepisu stanowi zaś, że przy obliczaniu kapitału początkowego część kwoty bazowej wynoszącej 24% tej kwoty mnoży się przez współczynnik proporcjonalny do wieku ubezpieczonego oraz okresu składkowego i nieskładkowego osiągniętego do dnia 31 grudnia 1998 roku według określonego w ustawie wzoru. Wartość współczynnika, obliczonego na podstawie ust. 8, w zależności od płci, wieku ubezpieczonego oraz stażu ubezpieczeniowego w dniu 31 grudnia 1998 r., przedstawiona jest w tabeli, stanowiącej załącznik do ustawy (ust. 13).

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym złożono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176.

Zgodnie z ust. 4 i ust. 5 art. 15 ustawy w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty:

1. oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych,
2. oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia, ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu,
3. oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty oraz mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19, przy czym wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie może być wyższy niż 250%.

Natomiast w myśl art. 16 cytowanej ustawy przy ustalaniu kolejnych 10 lat kalendarzowych, o których mowa w art. 15 ust. 1 i 2, przyjmuje się lata kalendarzowe następujące bezpośrednio po sobie, chociażby ubezpieczony w niektórych z tych lat przez okres roku lub w okresie krótszym niż rok nie pozostawał w ubezpieczeniu.

Natomiast zasady nabywania prawa do emerytur kapitałowych, zasady i tryb przyznawania emerytur kapitałowych oraz zasady ustalania wysokości i wypłaty emerytur kapitałowych określa ustawa z 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 926).

Jak postanowiono w art. 8 ww. ustawy o emeryturach kapitałowych, członek otwartego funduszu emerytalnego nabywa prawo do okresowej emerytury kapitałowej, jeżeli:

1. ukończył 60 lat

oraz

2. kwota środków zewidencjonowanych na subkoncie, ustalona na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego zostanie przyznana emerytura, jest równa lub wyższa od dwudziestokrotności kwoty dodatku pielęgnacyjnego.

Ustawa o emeryturach kapitałowych przewiduje, że emerytura kapitałowa ma charakter okresowy, gdyż – jak stanowi art. 9 ww. ustawy o emeryturach kapitałowych – prawo do okresowej emerytury kapitałowej wygasa:

1. w przypadku śmierci członka otwartego funduszu emerytalnego;
2. z dniem poprzedzającym dzień, w którym członek otwartego funduszu emerytalnego ukończył 65 rok życia;
3. w przypadku wyczerpania środków zewidencjonowanych na subkoncie.

Jak stanowi art. 4 i art. 30 ust. 2 ustawy o emeryturach kapitałowych, emerytury kapitałowe przysługują w ramach ubezpieczenia emerytalnego, o którym mowa w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych i są wypłacane wraz z emeryturą lub rentą.

Art. 24 tej ustawy wskazuje, że wysokość okresowej emerytury kapitałowej stanowi iloraz kwoty środków zewidencjonowanych na subkoncie ustalonych na dzień, o którym mowa w art. 8 pkt 2, i średniego dalszego trwania życia, o którym mowa w art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W art. 25 ustawy o emeryturach kapitałowych określono natomiast zasady przeliczania okresowej emerytury kapitałowej. Ust. 1 określa, że jeżeli po dniu, od którego przyznano okresową emeryturę kapitałową, emeryt podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, wysokość tej emerytury ulega ponownemu ustaleniu na wniosek emeryta. Przepis art. 24 stosuje się odpowiednio – z tym, że wyrażone w miesiącach średnie dalsze trwanie życia ustala się dla wieku danego ubezpieczonego w dniu złożenia wniosku o ponowne ustalenie wysokości emerytury. W myśl ust. 2 złożenie wniosku o ponowne ustalenie wysokości okresowej emerytury kapitałowej oznacza jednocześnie złożenie wniosku o ponowne ustalenie wysokości emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w trybie art. 108 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie z § 21 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i (Dz. U. Nr 237, poz. 1412) środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Oznacza to, że to na osobie zainteresowanej ciąży obowiązek przedłożenia dokumentacji wymaganej przepisami art. 116 ust. 5 cytowanej ustawy i przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412).

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 29 sierpnia 2019 roku (III AUa 122/19, Lex nr 2754710) podkreślono, iż „zgodnie z treścią art. 116 ust. 5 u.e.r.f.u.s. w postępowaniu przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych do wniosku o przyznanie świadczenia powinien dołączyć dowody uzasadniające prawo i wysokość tego świadczenia, co oznacza, że ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na wnioskodawcy”.

Stosownie do art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Wskazać w tym miejscu należy, że nie jest rzeczą sądu zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie, ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). W postępowaniu sądowym ubezpieczony może korzystać z wszelkich środków dowodowych stwierdzających wysokość zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru emerytury lub renty, w szczególności z dowodów dokumentów oraz z przesłuchania świadków (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 25 lipca 1997 roku, II UKN 186/97, OSNP 11/1998, poz. 342). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.)

spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). Stanowisko takie zawarł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 1996 roku (sygn. akt I CKU 45/96 opubl. OSNC z 1997 r., z.6-7, poz. 76). Podobnie, w wyroku z 7 października 1998 roku (II UKN 244/98, OSNAPiUS 1999, Nr 20, poz. 662) Sąd Najwyższy stwierdził nawet, że od 1 lipca 1996 roku nastąpiło zniesienie zasady odpowiedzialności sądu za wynik postępowania dowodowego, także w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Końcowo należy wskazać, że w niniejszej sprawie nie znajdują zastosowania zasady współzycia społecznego.

Nie ulega wątpliwości, że przepisy regulujące system ubezpieczeń społecznych nie przewidują generalnej zasady jaką są zasady współzycia społecznego. Przepisy ubezpieczeniowe są na tyle formalne i ścisłe, że nie można tu kierować się zasadami słuszności. Ponadto w utrwalonym orzecznictwie przesądzone, że do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się ani art. 5 k.c. ani art. 8 k.p., bo przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają charakter przepisów prawa publicznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 16 czerwca 2011 roku, III UK 214/10 Lex nr 1095955, wyrok Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2005 roku, III UK 120/05, OSNP 2006/21-22/338; wyrok Sądu Najwyższego z 23 października 2006 roku, I UK 128/06, OSNP 2007/23-24/359).

Podobny pogląd wyraził Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 3 grudnia 2018 roku (III AUa 1086/17, Lex nr 2637804), gdzie podkreślono, iż „Podstawę przyznania i obliczenia świadczenia z ubezpieczenia społecznego mogą stanowić tylko przepisy prawa pracy, a nie zasady współzycia społecznego, gdyż prawo ubezpieczeń społecznych ma charakter publicznoprawny, co wyklucza posiłkowanie się klauzulami generalnymi, występującymi w prawie cywilnym.”.

Natomiast zgodnie z art. 87 ust. 1 cytowanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w przypadku gdy emerytura przysługująca z Funduszu określona w art. 26, łącznie z okresową emeryturą kapitałową, albo emerytura przysługująca z Funduszu określona w art. 26, jest niższa niż kwota, o której mowa w art. 85 ust. 2 i 3, emeryturę przysługującą z Funduszu, w tym emeryturę ustaloną ze zwiększeniem, o którym mowa w art. 26a, podwyższa się w taki sposób, aby suma tych świadczeń nie była niższa od tej kwoty, o ile ubezpieczony:

1. mężczyzna – osiągnął wiek emerytalny wynoszący 65 lat i ma okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat,
 2. kobieta – osiągnęła wiek emerytalny wynoszący 60 lat i ma okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat,
- z uwzględnieniem ust. 3-7. Przepis art. 5 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Zgodnie z art. 85 ust. 2 cytowanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach, kwota najniższej emerytury wynosi obecnie 1 250 zł.

Przenosząc powyższe regulacje na grunt przedmiotowej sprawy, to należy wskazać, iż odwołująca nie udowodniła i nie wykazała aby decyzje organu rentowego odnośnie wysokości jej emerytury i emerytury kapitałowej były nieprawidłowe. Nie przedstawiła ona żadnych dowodów, aby wykazać, iż wysokość jej emerytury powinna być wyższa niż ustalona przez organ rentowy. Wezwana do osobistego stawienia się nie stawiała się na terminie rozprawy. Odwołującej nie przysługuje również prawo do wysokości minimalnej emerytury w wysokości 1 250 zł, gdyż nie udowodniła ona 20 lat okresów składkowych i nieskładkowych.

Ustalając wysokość pobieranej emerytury organ rentowy nie mógł zastosować zasad współzycia społecznego, gdyż przepisy ubezpieczeń społecznych nie przewidują zastosowania tego rodzaju zasad.

Tak więc, skoro decyzje organu rentowego odnośnie wysokości emerytury oraz wysokości okresowej emerytury kapitałowej zostały ustalone na podstawie wszystkich dokumentów, a odwołująca nie przedstawiła żadnych innych

dowodów na okoliczność, iż wysokość pobieranej emerytury powinna być wyższa, to zgodnie z art. 477¹⁴§ 1 k.p.c. odwołanie D. H., jako niezasadne, podlegał oddaleniu.

Sędzia Stanisław Pilarczyk